

KOD UCZNIĄ				

KONKURS HISTORYCZNY DLA UCZNIÓW KLAS IV–VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP REJONOWY
3 grudnia 2025 r. godz. 11.00

Uczennico/Uczniu:

1. Arkusz składa się z 31 zadań. Na ich rozwiązanie masz 90 minut.
2. Pisz długopisem/piórem – dozwolony jest czarny lub niebieski kolor tuszu.
3. Nie używaj ołówka ani korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i zaznacz/napisz inną odpowiedź.
4. Pisz czytelnie i zamieszczaj odpowiedzi w miejscu do tego przeznaczonym.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

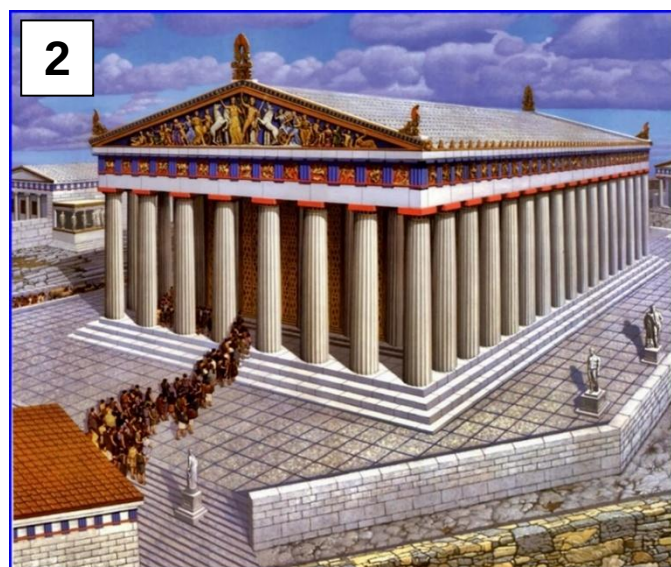
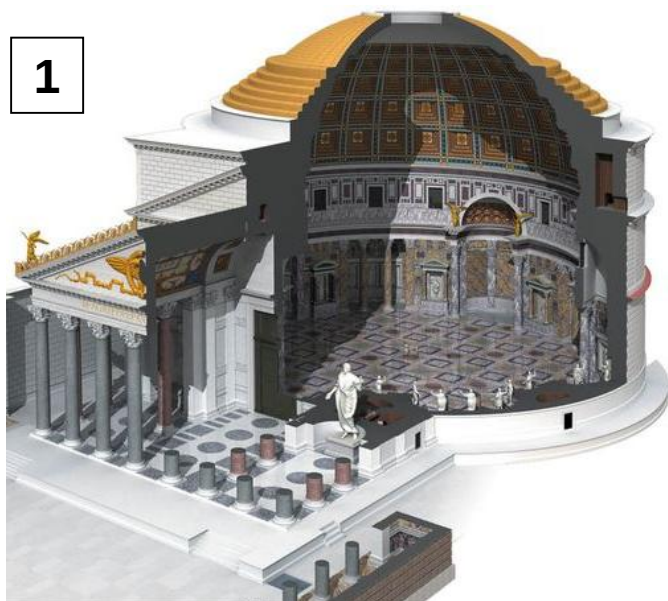
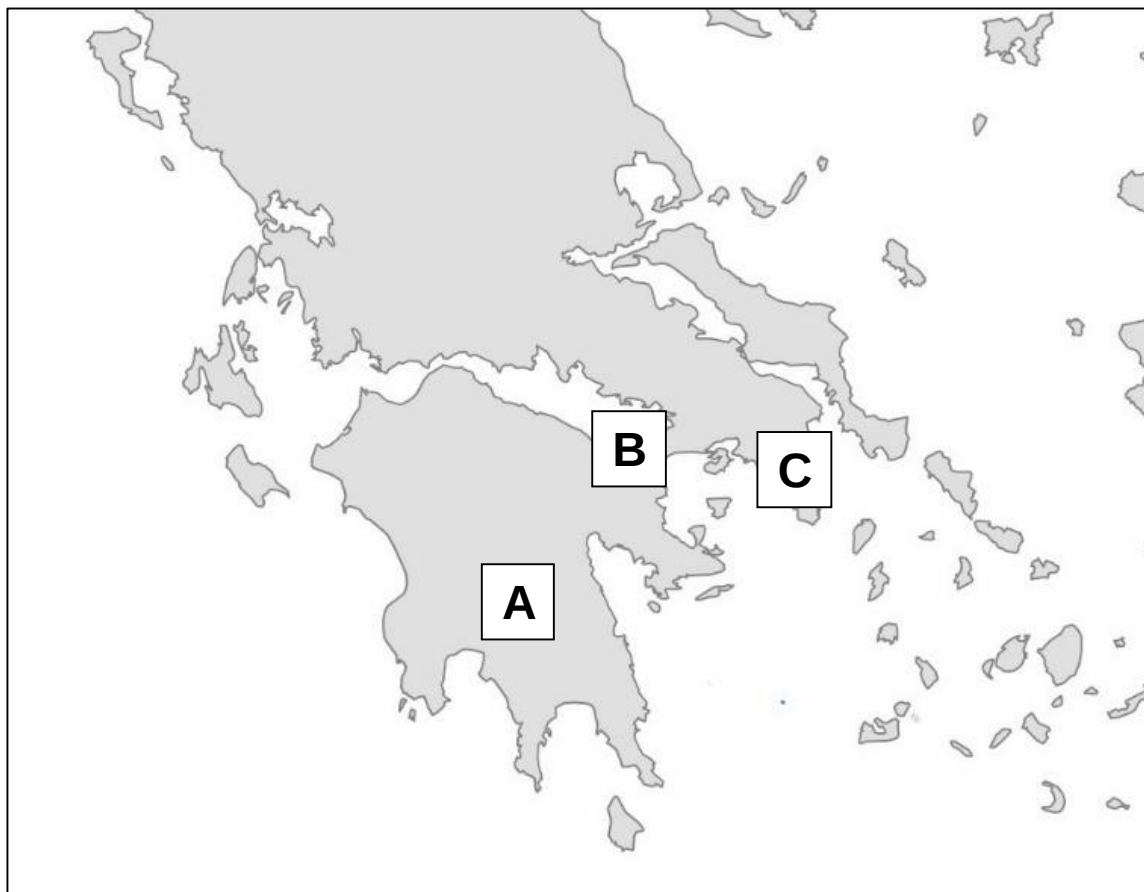
Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	60	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis Przewodniczącej/-ego		

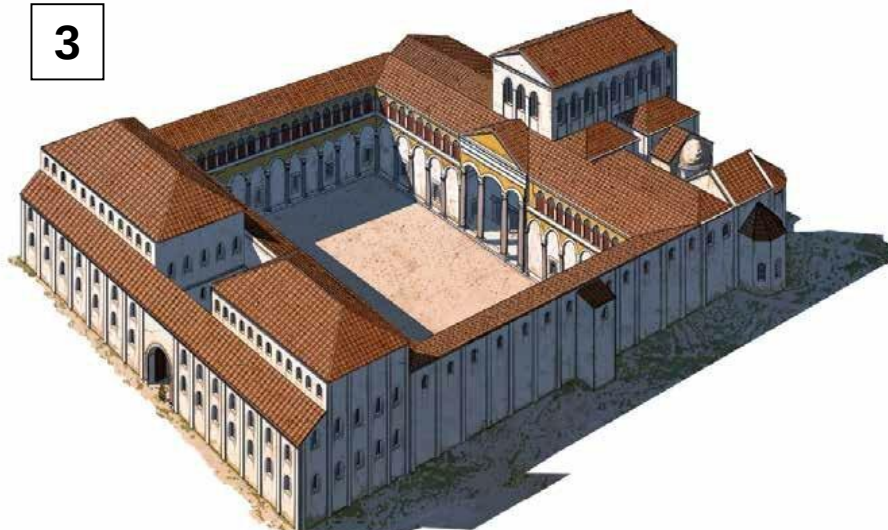
Tekst, mapa oraz ilustracje do zadania 1.

Wielu metojków pracowało w rzemiośle lub wytwórstwie, szczególnie w tkactwie, garbarstwie, garncarstwie i metalurgii. Perykles, o którym na podstawie jego prawa z 451 roku p.n.e. można by błędnie sądzić, że był ksenofobem, w rzeczywistości otaczał się metojkami: jego mistrz, Anaksagoras, pochodził z Kladzomenaj, a towarzyszka życia, Aspazja – z Miletu. Architekt Pireusu, Hippiodamos z Miletu, i astronom Fainos też byli metojkami.

Na podstawie: R. Flaceliere, *Życie codzienne [...]*, Warszawa 1985, s. 44–45.

3

Na podstawie: [https://mapyonline.gwo.pl/https://\[...\].wietrzykowski.net/\[...\]4.jpg](https://mapyonline.gwo.pl/https://[...].wietrzykowski.net/[...]4.jpg)
[https://www.electrummagazine.com/wp-content/uploads/2016/06/\[...\]-cutaway.jpg](https://www.electrummagazine.com/wp-content/uploads/2016/06/[...]-cutaway.jpg)
[https://www.researchgate.net/publication/369168319/figure/fig4/AS:11431281126127986@1678546237563/Reconstruction-of-the-\[...\]e-luoghi-del.jpg](https://www.researchgate.net/publication/369168319/figure/fig4/AS:11431281126127986@1678546237563/Reconstruction-of-the-[...]e-luoghi-del.jpg)

Zadanie 1. (0–3)	pkt
------------------	-----

Uzupełnij poniższy tekst. Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A–C.

Tekst odnosi się do dziejów miasta oznaczonego na mapie literą **1.1.** ____ . Wynika z niego, że wspomniani w tekście *metojkowie* to grupa **1.2.** ____ . Jednym z dokonań wspomnianego w tekście polityka było zainicjowanie wznoszenia budowli, której rekonstrukcję przedstawiono na ilustracji oznaczonej numerem **1.3.** ____ .

- 1.1.** **A.** A
 B. B
 C. C

- 1.2.** **A.** obywateli
 B. niewolników
 C. cudzoziemców

- 1.3.** **A.** 1
 B. 2
 C. 3

Ilustracja i tekst do zadania 2.

Na podstawie: *Atlas historii Polski*, red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, Warszawa 2024, s. 27.

Umieszczony na monecie innowacyjny tytuł *princeps Polonie* wskazuje na manifestację odmiennej koncepcji monarchii zdefiniowanej jako zwierzchnictwo nad specyficznym nazwanym terytorium, zamieszkałym przez piastowskich poddanych, tj. *Poloni* (Polaków), którzy politycznie identyfikowali się z Piastami. Wprowadzenie jednoznacznej nazwy państwa piastowskiego dowodzi pragmatyzmu politycznego władcy, który widocznie rozumiał odczuwane już wówczas zapotrzebowanie na precyzyjne rozróżnienie politycznych organizacji zachodnich Słowian. Polonia była tam, gdzie Bolesław wyznaczył swoje granice, a *Poloni* to byli wszyscy mieszkańcy jego państwa, bez względu na ich własne poczucie tożsamości zbiorowej, które zresztą mogło dalej trwać w skali lokalnej. Nawet jeżeli początkowo ta nowa nazwa określała głównie jego najbliższych współpracowników, to pozwalała dokonać rozróżnienia „swoich” od wszystkich innych.

Na podstawie: P. Urbańczyk, [...] – *Iew ryczący*, Toruń 2017, s. 246.

Zadanie 2.1. (0–1)

pkt

Rozstrzygnij, czy ilustracja i tekst dotyczą monety z czasów panowania Bolesława Chrobrego czy Bolesława Krzywoustego. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 2.2. (0–1)

pkt

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Zdaniem autora tekstu, w opisanych czasach istniała silna polska tożsamość narodowa.	P	F
2.	Z tekstu wynika, że zakres realnej władzy Bolesława był typowy dla koncepcji monarchii stanowej.	P	F

Ilustracje i tekst do zadań 3. i 4.

Na podstawie: [https://www.parafia-jastrzebiagora.pl/content/\[...\]-trener.jpg](https://www.parafia-jastrzebiagora.pl/content/[...]-trener.jpg)
[https://www.meisterdrucke.pl/kunstwerke/1000px/Giotto_\(c1266_1337\)_-_Episode_of_the_life_of_\[...\]_The_predication_-__\(MeisterDrucke-1024640\).jpg](https://www.meisterdrucke.pl/kunstwerke/1000px/Giotto_(c1266_1337)_-_Episode_of_the_life_of_[...]_The_predication_-__(MeisterDrucke-1024640).jpg)
[https://www.kunst-fuer-alle.de/media_kunst/img/50/g/50_699~pedro-berruguete_die-feuerprobe---verbrennung-der-buecher-des-\[...\].jpg](https://www.kunst-fuer-alle.de/media_kunst/img/50/g/50_699~pedro-berruguete_die-feuerprobe---verbrennung-der-buecher-des-[...].jpg) [https://muzeum.asocjacje.org/index.php/\[...\].jpg](https://muzeum.asocjacje.org/index.php/[...].jpg)

Pochwalony bądź, Panie, z wszystkimi swymi twory,
Pochwalony bądź, Panie, przez siostrę naszą, wodę,
Co pożyteczna jest wielce i pokorna, i cenna, i czysta.
Pochwalony bądź, Panie, przez siostrę naszą, matkę ziemię,
Która nas żywi i chowa
I rodzi różne owoce z barwnymi kwiaty i zioły.
Pochwalony bądź, Panie, przez tych, co przebaczą dla miłości Twojej
I znoszą słabość i utrapienie.
Błogosławieni, którzy wytrwają w pokoju,
Gdyż przez Ciebie, Najwyższy, będą uwieńczeni.
Chwalcie i błogosławcie Pana, i czyńcie Mu dzięki,
I służcie Mu z wielką pokorą.

Na podstawie: [...], Warszawa 1998, s. 19.

Zadanie 3. (0–3)					pkt
Do nazwy każdego z zakonów średniowiecznych (1–3) dopisz literę, którą oznaczono ilustrację odnoszącą się do działalności założyciela tego zakonu. W każdym wierszu tabeli zaznacz właściwą literę.					
1.	benedyktyni	A	B	C	D
2.	dominikanie	A	B	C	D
3.	franciszkanie	A	B	C	D

Zadanie 4. (0–1)	pkt
Rozstrzygnij, która z ilustracji – A, B, C czy D – ukazuje postać zakonnika, który swe poglądy wyraził w zacytowanym tekście. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do treści tekstu i wybranej ilustracji.	
Rozstrzygnięcie:	
Uzasadnienie:	
.....	
.....	

Mapa do zadania 5.

Na podstawie: *Atlas historii Polski*, red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, Warszawa 2024, s. 49.

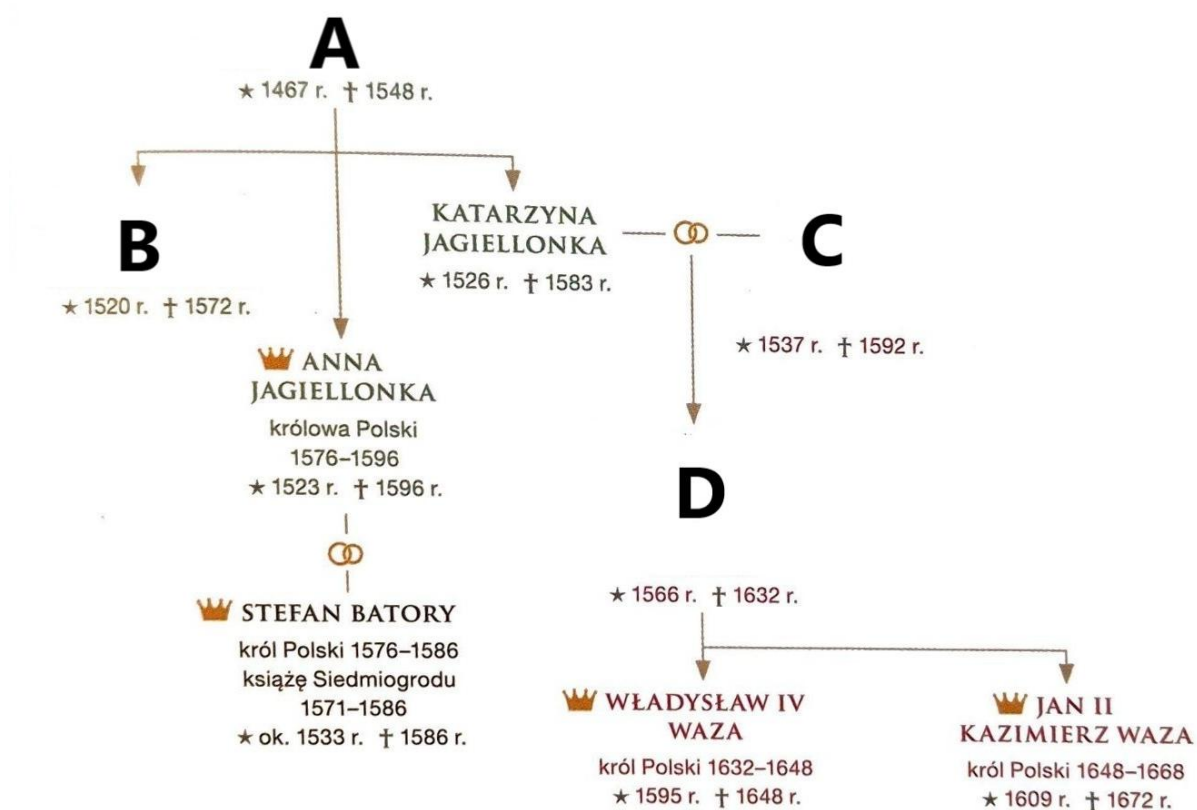
Zadanie 5. (0–1)

pkt

Podaj stosowaną przez historyków nazwę konfliktu zbrojnego przedstawionego na mapie.

.....

Tablica genealogiczna i teksty do zadań 6. i 7.

Na podstawie: P. Klint, *Zrozumieć przeszłość. Klasa 2. Podręcznik. Historia*. Zakres rozszerzony, Warszawa 2020, s. 243.

Tekst I

Był to bezprecedensowy dotychczas w polskiej praktyce wybór następcy za życia panującego króla, będący próbą wprowadzenia monarchii dziedzicznej. Przeciwna była mu szlachta, obawiająca się wzmocnienia władzy królewskiej i osłabienia swych przywilejów stanowych. Już w dwadzieścia lat później procedura ta została zakazana, jednak próby przeprowadzenia jej były podejmowane przez niektórych polskich królów elekcyjnych.

Tekst II

Kandydatów na króla przedstawiali ich pełnomocnicy, w wypadku kandydatów zagranicznych – posłowie obcych państw. Do głosowania przystępowano województwami. Elekt bądź jego przedstawiciele zaprzysięgali artykuły henrykowskie i pacta conventa. Elekcję kończyło wyznaczenie daty sejmiku koronacyjnego.

Tekst III

Wyształciła się wówczas elekcyjność tronu w obrębie panującej dynastii; kandydat na króla był wysuwany przez radę królewską i zatwierdzany przez sejm elekcyjny, w którym uczestniczyła szlachta i przedstawiciele większych miast. Po elekcji nowy władca składał przysięgę i potwierdzał przywileje stanów, a następnie był koronowany przez arcybiskupa gnieźnieńskiego.

Na podstawie: *Encyklopedia szkolna. Historia*, Warszawa 1993, s. 103–104.

Zadanie 6. (0–3)	pkt
------------------	-----

Przyporządkuj władców oznaczonych na tablicy literami A–D do opisów procedury wyboru, którą zastosowano w przypadku ich wstąpienia na tron Polski (teksty I–III). W każdym wierszu tabeli zaznacz właściwą literę.

6.1.	Tekst I	A	B	C	D
6.2.	Tekst II	A	B	C	D
6.3.	Tekst III	A	B	C	D

Zadanie 7. (0–1 pkt)	pkt
----------------------	-----

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W okresie, którego dotyczy tablica genealogiczna, doszło do

- A. wydania pierwszego przywileju szlacheckiego.
- B. drugiej w dziejach unii polsko-węgierskiej.
- C. sekularyzacji państwa krzyżackiego.
- D. trzeciej wojny północnej.

Ilustracja i teksty do zadań 8. i 9.

Na podstawie: *Atlas historyczny od starożytności do współczesności dla klas 5–8 szkoły podstawowej*, Warszawa 2017, s. 43.

Tekst A

Był to najczęściej zorganizowany proces migracji z „przeludnionego” Zachodu na Wschód. Pierwszy dokument o „lokowaniu Niemców lub innych gości” pochodzi ze Śląska Opolskiego. Organizatorzy grup migrantów zawierali umowę z właścicielem ziemi co do zasad wzajemnych uprawnień i świadczeń. Wzorem dla nich były stosunki panujące w Niemczech. Organizatorzy często stawiali się dziedzicznymi sołtysami. Aby pozyskać nowych osadników, trzeba im było zapewnić lepsze niż dotychczasowe warunki bytu. Przygotowanie pod uprawę nowych ziem (osadnictwo na „surowym korzeniu”) wymagało dużych nakładów pracy i dlatego osadnicy uzyskiwali zwolnienie ze świadczeń na określony umową okres, np. 10–20 lat. Pozostałością tego są współczesne nazwy wsi: Wola, Wólka, Lgota.

Tekst B

Duże gospodarstwo rolne, produkujące głównie na zbył, posługujące się darmową i przymusową pracą chłopów – rozpowszechniło się w Polsce, Brandenburgii, Prusach, Czechach, Austrii i na Węgrzech. Towarzyszyła temu stopniowa utrata dotychczasowych uprawnień i przywilejów chłopów (wtórne poddaństwo). Duże gospodarstwa zaczęły stawać się głównym źródłem dochodów z dóbr szlacheckich, kościelnych, magnackich i królewskich. Opłacało się je zakładać tam, gdzie istniał rynek zbytu na produkty rolne. Dlatego najwcześniej powstawały w dorzeczu Wisły i Bugu, na Pomorzu i w Wielkopolsce. Pewien wpływ na wzrost możliwości eksportu zboża i – co za tym idzie – rozwój takich gospodarstw miał powrót do Polski Pomorza Nadwiślańskiego.

Na podstawie: A. Jezierski, C. Leszczyńska, *Historia gospodarcza Polski*, Warszawa 2003, s. 20–21, 43–44.

Zadanie 8. (0–1)	pkt
-------------------------	-----

Rozstrzygnij, czy ilustracja odnosi się do modelu gospodarki rolnej w Polsce opisanego w tekście A, czy w tekście B. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do elementów graficznych ilustracji i treści wybranego tekstu.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

Zadanie 9. (0–3)	pkt
-------------------------	-----

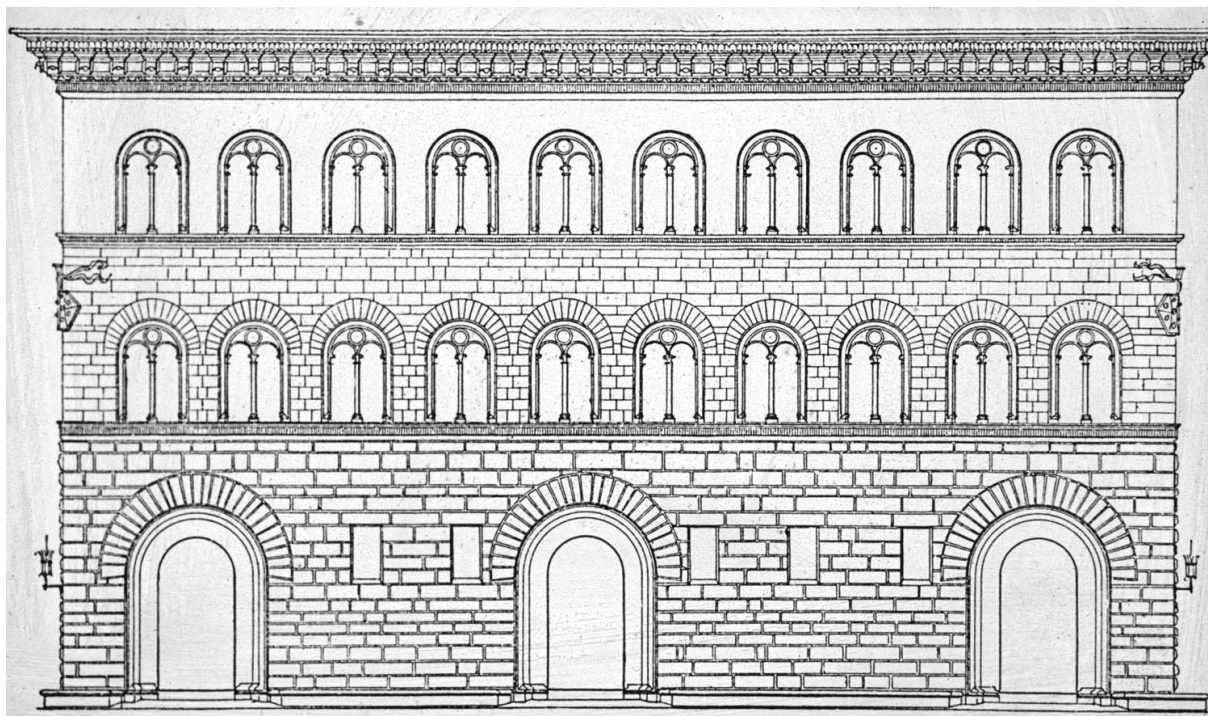
Do przytoczonych opisów z powyższych tekstów dopisz właściwe pojęcia, jakie stosują w tym znaczeniu historycy w odniesieniu do gospodarki wiejskiej w średniowieczu.

	Fragment tekstu	Pojęcie stosowane przez historyków
9.1.	<i>organizator grupy migrantów</i>	
9.2.	<i>zwolnienie ze świadczeń na określony umową okres</i>	
9.3.	<i>darmowa i przymusowa praca chłopów</i>	

Tekst i ilustracje do zadania 10.

Najbardziej godną uwagi była działalność braci Andrzeja Stanisława Kostki i Józefa Andrzeja, biskupów krakowskiego i kijowskiego. Biskup Stanisław, był pionierem w dziedzinie kopalnictwa rud żelaza, metalurgii i mineralogii. Biskup Józef Andrzej był założycielem zbioru książek, który został w Warszawie udostępniony jako pierwsza biblioteka publiczna w Europie. Zbiór umieszczono w Pałacu Błękitnym, który został wybudowany w pobliżu Ogrodu Saskiego. W swoim testamencie przekazał bibliotekę Rzeczypospolitej.

Na podstawie: N. Davies, *Boże igrzysko*, Kraków 2007, s. 473.

Na podstawie: [https://www.sckm.\[...\].pl/uploads/modules/gallery/2471_548949e795ceca9.jpg](https://www.sckm.[...].pl/uploads/modules/gallery/2471_548949e795ceca9.jpg)

Zadanie 10.1. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Cytowany tekst dotyczy ożywienia gospodarczego i kulturalnego na ziemiach polskich za panowania

- A. Jagiellonów.
- B. Wazów.
- C. Wettynów.
- D. Romanowów.

Zadanie 10.2. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Rozstrzygnij, czy styl architektoniczny widocznej na ilustracji budowli wskazuje, że powstała ona w czasach, o których mowa w tekście. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Tekst i ilustracja do zadań 11. i 12.
--

Nie tylko walczył o prawa czarnych niewolników w USA oraz chłopów w Polsce. W kontaktach z Thomasem Jeffersonem, który miał niewolników i żył z ich pracy, nalegał na ich wykupienie i wyzwolenie. Polski dowódca mógłby swobodnie żyć ze swego majątku w Rzeczypospolitej (obecnie na terenie Białorusi), ale podjął decyzję o wyzwoleniu chłopów, którzy pracowali na jego ziemi, bez względu na poniesione koszty. Był także rzecznikiem praw Żydów. Stworzył pułk kawalerii, którym dowodził Berek Joselewicz. Polski bohater Ameryki był zdecydowanie przeciwny zabijaniu Indian, a przy tym był także rzecznikiem praw kobiet, uważając – inaczej niż jego współcześni – że przysługują im takie same prawa jak mężczyznom. Chodził w chłopskiej sukmanie – po swej najslynniejszej bitwie przywdział ubiór chłopów, którzy zdecydowali o pokonaniu Rosjan.

Na podstawie: [https://muzhp.pl/wiedza-on-line/\[...\]-czlowiek-ktory-wyprzedzal-swoje-czasy](https://muzhp.pl/wiedza-on-line/[...]-czlowiek-ktory-wyprzedzal-swoje-czasy)

Na podstawie:

[https://www.picclickimg.com/wWsAAOSwOy9ni72L/\[...\]-Savannah-Battle-1779-Medal-Poland.webp](https://www.picclickimg.com/wWsAAOSwOy9ni72L/[...]-Savannah-Battle-1779-Medal-Poland.webp)
https://archiwum.niemczyk.pl/images/auction/original/1517399710_401K%20_1_.JPG

Zadanie 11.1. (0–1)

pkt

Podaj imię i nazwisko *polskiego bohatera Ameryki*, o którym mowa w tekście.

.....

Zadanie 11.2. (0–1)

pkt

Rozstrzygnij, który z medali – oznaczony literą A czy B – upamiętnia kampanię, podczas której doszło do wspomnianej w tekście *najsłynniejszej bitwy*. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 12. (0–2)		pkt	
Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.			
1.	Tekst wspomina o przyjaźni <i>polskiego dowódcy</i> z pierwszym Prezydentem USA.	P	F
2.	Z tekstu wynika, że <i>polski bohater Ameryki</i> był abolicjonistą.	P	F
3.	Poglądy społeczne <i>polskiego bohatera Ameryki</i> można określić jako lewicowe.	P	F

Ilustracja do zadań 13. i 14.

Na podstawie:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6c/Declaration_of_the_Rights_of_Man_and_of_the_Citizen_in_1789.jpg

TYTUŁ W JĘZYKU FRANCUSKIM: Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela, uchwalonych przez Zgromadzenie Narodowe na posiedzeniach w dniach 20, 21, 23, 24 i 26 sierpnia 1789 roku, zatwierdzonych przez Króla.

Zadanie 13. (0–1)	pkt
--------------------------	-----

Uzasadnij, że zaprezentowana ilustracja ma charakter propagandowy. W odpowiedzi odwołaj się do jej DWÓCH widocznych elementów graficznych.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 14. (0–2)	pkt
--------------------------	-----

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Zaprezentowana na ilustracji <i>Deklaracja</i> powstała po uchwaleniu Konstytucji Stanów Zjednoczonych.	P	F
2.	<i>Deklaracja</i> została przyjęta przez <i>Zgromadzenie</i> zdominowane przez przedstawicieli szlachty i duchowieństwa.	P	F
3.	Wspomniany w tytule dokumentu <i>Król</i> to Ludwik XIV.	P	F

Tekst i ilustracja do zadania 15.

Jedna jest tylko droga, która wzniesie nas na wyżyny wielkości, gdzie nikt nas naśladować nie zdoła – ta droga to naśladowanie starożytnych. Im spokojniejsza jest postawa całego ciała, tym lepiej nadaje się do wyrażania prawdziwego charakteru duszy. We wszystkich pozach, które odbiegają od stanu spoczynku, dusza nie znajduje się w stanie właściwym, ale w stanie napięcia i przymusu. Dusza poruszona gwałtownym uczuciem jest łatwiejsza do pokazania i określenia, ale wielka i szlachetna jest tylko wtedy, gdy cechuje ją skupienie i spokój.

Na podstawie: <https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/D5rqfhHbG>

Na podstawie: [https://www.freeimages.com/pl/photo/\[...\]-1213274](https://www.freeimages.com/pl/photo/[...]-1213274)

Zadanie 15.1. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Rozstrzygnij, czy tekst dotyczy ideału sztuki klasycystycznej czy romantycznej. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 15.2. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Rozstrzygnij, czy zaprezentowany na ilustracji pomnik stanowi przykład realizacji koncepcji sztuki przedstawionej w tekście. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do treści obu źródeł.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 15.3. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Podaj imię i nazwisko postaci upamiętnionej na przedstawionym na ilustracji warszawskim pomniku.

.....

Tekst i mapy do zadania 16.

Fragment traktatu pokojowego

Art. V. Prowincje, które w dniu 1 stycznia 1772 r. należały do dawnego Królestwa Polskiego, a które potem w różnych okresach przeszły pod panowanie pruskie, będą we władaniu JKM Króla Saskiego tytułem pełnej własności i suwerenności i będą rządzone według konstytucji, które zabezpieczając wolność i przywileje jego ludów, dadzą się pogodzić ze spokojem państw sąsiednich.

Na podstawie: T. Maresz, K. Juszczak, *Historia w tekstach źródłowych. Wypisy*, t. 2, Rzeszów 2000, s. 119.

Na podstawie: [https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:\[...\]_mapa_lokalizacyjna.svg](https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:[...]_mapa_lokalizacyjna.svg)

Zadanie 16.1. (0–1)

pkt

Podaj nazwę miejscowości, w której zawarto zacytowany *traktat pokojowy*.

.....

Zadanie 16.2. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Rozstrzygnij, czy mapa przedstawia układ granic na ziemiach polskich ukształtowany na mocy zacytowanego traktatu pokojowego. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do treści obu źródeł.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 16.3. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Uzasadnij, że – wbrew zapisom zacytowanego *traktatu* – powstałe na jego mocy państwo NIE cieszyło się *pełną suwerennością*. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do konkretnych wydarzeń.

Uzasadnienie:

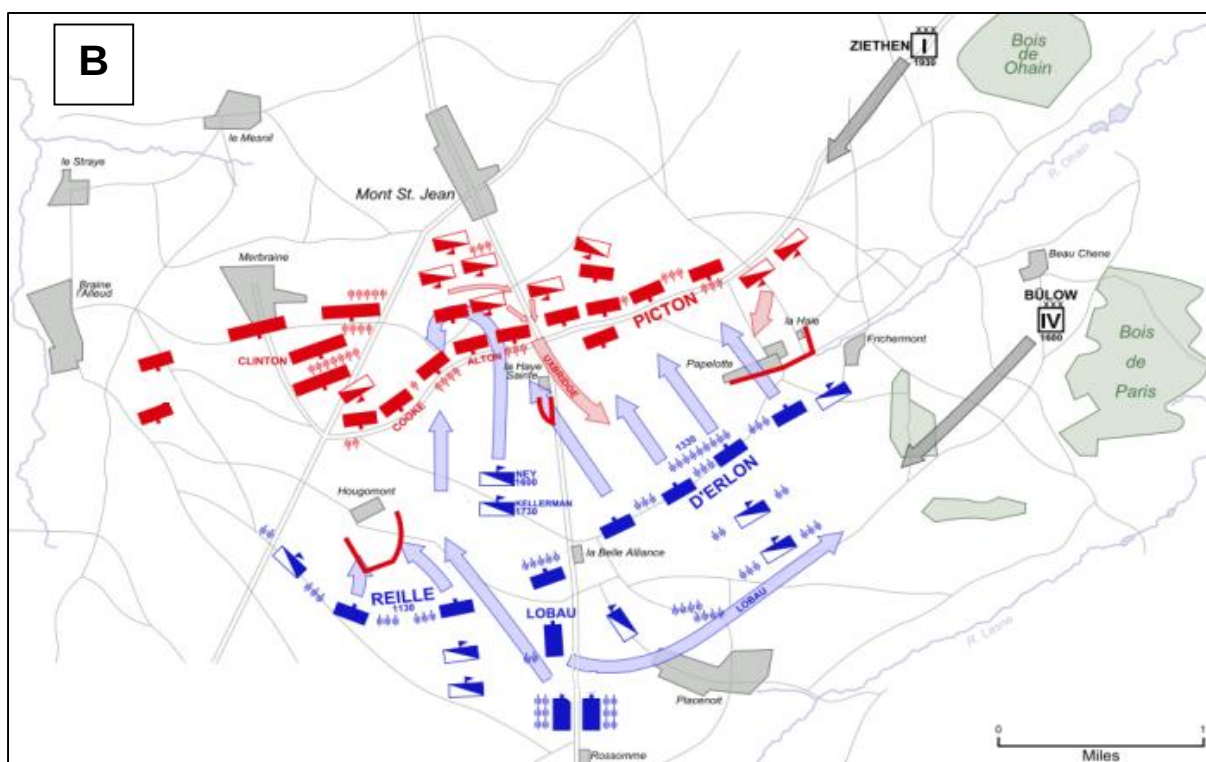
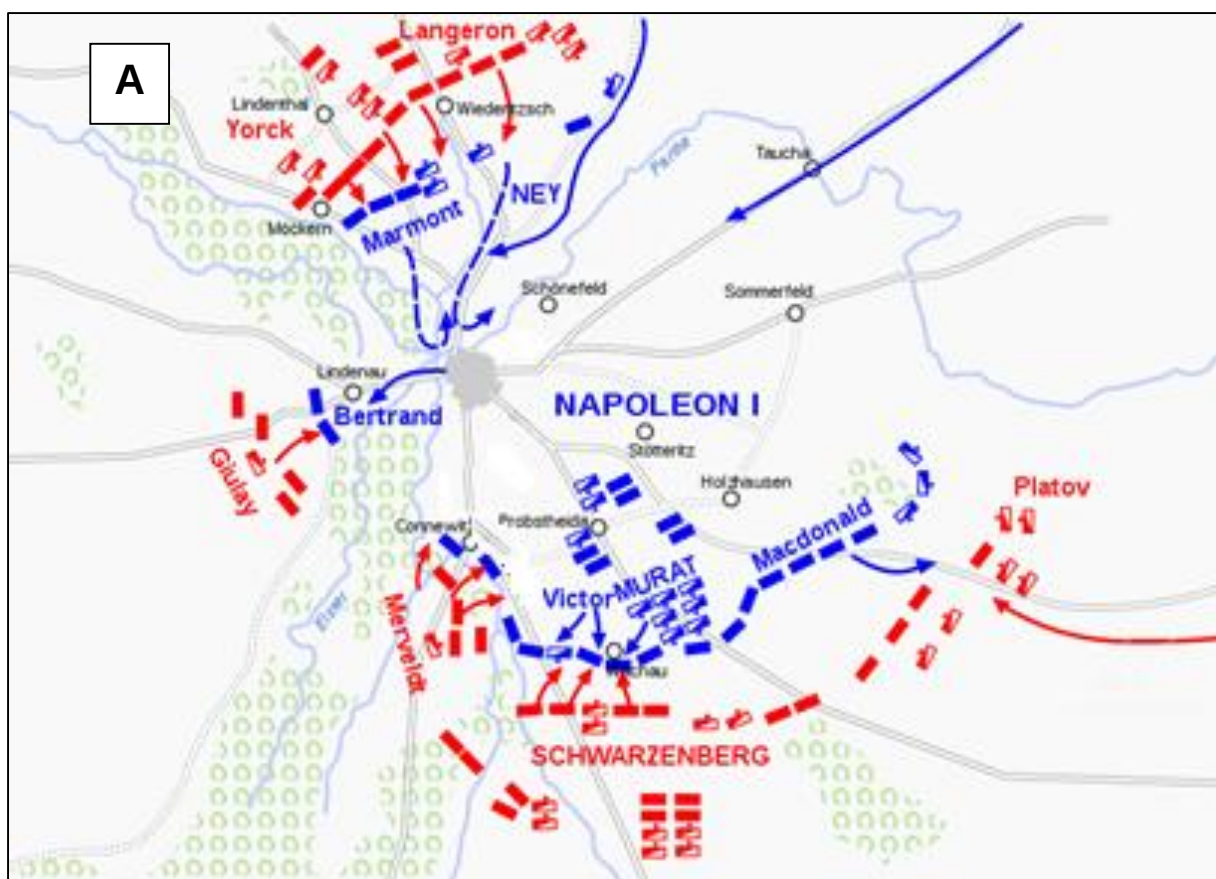
.....

.....

Tekst i mapy do zadania 17. i 18.
--

Do boju spotkaniowego doszło w pobliżu Brukseli. Wojskom cesarza brakowało świeżych sił, determinacji i upor. Te cechy na jego nieszczęście wykrzesał ze swoich żołnierzy znakomity na polu walki Wellington. Jego sukces przypieczętował Blücher, szybko nadciągający od północnego wschodu w godzinach popołudniowych.

Na podstawie: A. Chwalba, *Historia powszechna. Wiek [...]*, Warszawa 2005, s. 171.

Na podstawie: [https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:\[...\].png](https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:[...].png);
[https://www.researchgate.net/figure/Map-of-Battle-of-\[...\]-Source-Wikimedia-](https://www.researchgate.net/figure/Map-of-Battle-of-[...]-Source-Wikimedia-)

Zadanie 17. (0–1)	pkt
--------------------------	-----

Rozstrzygnij, który plan bitwy – oznaczony literą A czy B – odnosi się do starcia, o którym mowa w tekście. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu źródeł.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 18. (0–1)	pkt
--------------------------	-----

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Skutkiem opisanej w tekście klęski cesarza było zesłanie go na Elbę.	P	F
2.	Jeden z planów przedstawia starcie zbrojne znane wśród historyków jako „bitwa trzech cesarzy”.	P	F

Ilustracja i teksty zadań 19. i 20.

Na podstawie: *Historia Polski. Atlas ilustrowany*, red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, Warszawa 2018, s. 169.

Tekst I

Mgła. Mgła. Mgła. Cała Warszawa to mgła.
Cała Polska to mgła. Pyta przechodzeń
przechodnia, jak wczoraj, jak dziś, jak co dnia:
- Kiedy się skończy mgła?
- ...Piotrze, to ty?
- To ja.
- Czy idziesz ze mną? Mgła...
Szósta. Od Solca ciemno.
Widać, zamokły dyle narodowego browaru,
Widać, że nawet ogień przeszedł na służbę
carów.

[https://wiersze.duno.pl/wiersz,3732,Ga%C5%82czy%C5%84ski+Konstanty+Ildefons-\[...\]](https://wiersze.duno.pl/wiersz,3732,Ga%C5%82czy%C5%84ski+Konstanty+Ildefons-[...]).html

Tekst II

Słysząc tysiące coraz głośniejszych hałasów,
Takt marszu, wojna, atak, szturm, słysząc wystrzały,
Jęk dzieci, płacze matek. - Tak mistrz doskonały
Wydał okropność szturm, że wieśniaczki drżały,
Przypominając sobie ze łzami boleści
Rzeź Pragi, którą znały z pieśni i z powieści,
Rade, że mistrz na koniec strunami wszystkimi
Zagrzmiał, i głosy zdusił, jakby wbił do ziemi.

<https://literat.ug.edu.pl/panfull/0012.htm>

Tekst III

Pamięta Moskwa, co Żuaw znaczy,
Drżąc żołdat jego wspomina imię:
Sporo bo nakłut carskich siepaczy.
Brat nasz francuski Żuawek w Krymie.
Miechów, Sosnówkę, Chrobrz, Grochowiska
Dzwoniąc też w zęby, wspomni zbój cara —
Krwia garstka doszła mężnych nazwiska,
Garstka się biła, jak stara wiara.

[https://pl.wikisource.org/wiki/Marsz_%C5%BBuaw%C3%B3w_\(...\)](https://pl.wikisource.org/wiki/Marsz_%C5%BBuaw%C3%B3w_(...))

Zadanie 19. (0–1)	pkt
--------------------------	------------

Rozstrzygnij, do którego powstania – opisanego w tekście I, tekście II czy tekście III – nawiązuje zaprezentowana ilustracja. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do treści ilustracji i wybranego tekstu.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 20. (0–3)	pkt
--------------------------	-----

Każdemu tekstowi (I–III) przyporządkuj rok, w którym toczyły się wspomniane w nim walki. W każdym wierszu tabeli zaznacz właściwą odpowiedź.

1.	Tekst I	1794	1830	1848	1863
2.	Tekst II	1794	1830	1848	1863
3.	Tekst III	1794	1830	1848	1863

Teksty do zadań 21. i 22.

Tekst I

Był to drugi kraj po Wielkiej Brytanii, który uczestniczył w rewolucji przemysłowej, a zatem pierwszy w kontynentalnej Europie. Złóża węgla były obfite w południowej części kraju, określanej jako Walonia. Ten francuskojęzyczny region stał się pierwszym, który z powodzeniem podążył za brytyjskim modelem industrializacji w latach 1820-1830. Ten sukces ekonomiczny nie dotyczył jednak Flandrii, czyli niderlandskojęzycznej północnej części kraju. Rewolucja przemysłowa stworzyła zatem dwie odrębne społeczności. W miarę jak Walonia stawała się bardziej zurbanizowana, ruchy liberalne i socjalistyczne zaczęły rosnąć tam w siłę w warunkach konfliktu z konserwatywnymi katolickimi korzeniami Północy. Rewolucja przemysłowa przyniosła zatem nową liberalną ideologię, która rzuciła wyzwanie konserwatywnym wartościom ery przedprzemysłowej.

Na podstawie: [https://socialchangecourse.wordpress.com/2014/10/04/\[...\]the-industrial-revolution-the-tension-between-catholics-and-liberals](https://socialchangecourse.wordpress.com/2014/10/04/[...]the-industrial-revolution-the-tension-between-catholics-and-liberals)

Tekst II

Robert Owen w latach 1800-1829 przekształcił New Lanark we wzorową osadę, w której nieznane były takie rzeczy, jak pijaństwo, policja, sąd karny, procesy, opieka nad ubogimi, potrzeba dobroczynności. A doszedł do tego po prostu w ten sposób, że przeniósł ludzi w warunki bardziej ludzkie, a zwłaszcza przez to, że dał staranne wychowanie dorastającemu pokoleniu. W New Lanark dzieci od drugiego roku życia wstępowały do przedszkola, w którym bawiły się tak dobrze, że trudno było je wyciągnąć z powrotem do domu. Podczas gdy jego konkurenci zmuszali swoich robotników do pracy po trzynaście do czternastu godzin dziennie, w New Lanark pracowano tylko dziesięć i pół godziny.

Na podstawie: [https://zpe.gov.pl/a/nowe-ideologie-\[...\]/Dt7agEulr](https://zpe.gov.pl/a/nowe-ideologie-[...]/Dt7agEulr)

Zadanie 21.1. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Podaj nazwę *kraju*, którego dzieje opisano w tekście I.

.....

Zadanie 21.2. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Podaj nazwę wspomnianej w Tekście I *ideologii*, za której prekursora uznaje się opisanego w Tekście II *Roberta Owena*.

.....

Zadanie 22. (0–1)	pkt
--------------------------	-----

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Z tekstu I wynika, że w I połowie XIX w. Flandria była uboższa niż Walonia.	P	F
2.	Tekst I stanowi potwierdzenie tezy, że przemiany ekonomiczno-społeczne są konsekwencją nowych ideologii.	P	F

Teksty do zadania 23.

W niedzielę 22 lutego wpada na dziedziniec jakie 300 chłopów uzbrojonych w pałki, kosy, widły, siekiery. Cóż tu robić naprzeciw tak przemagającej sile? Trudno się opierać, kazałem tedy otworzyć drzwi i poddałem się bez żadnego oporu. Tymczasem zaczęli mi ręce krępować, aż mi kości trzeszczały i bić, zaś drudzy wpakowali się do pokojów, porozbijali wszystkie zamknięcia i dużo pozabierali. U nas w jasielskim to jednak ani połowy tego nieszczęścia, co w tarnowskim. Tam nikt cały nie wyszedł, jeżeli niezabity to pokaleczony.

Na podstawie: I. Rusinowa, *Polska w latach [...]*. Wybór tekstów źródłowych do nauczania historii, Warszawa 1986, s. 197.

Zadanie 23. (0–1)	pkt
--------------------------	-----

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Do opisanych wydarzeń doszło na terenie zaboru rosyjskiego.	P	F
2.	Przywódcą ruchu <i>chłopów</i> , o których mowa w tekście, był Bartosz Głowacki.	P	F

Tekst i ilustracja do zadań 24. i 25.

Kobietą emancypację obserwujemy w filmie przez pryzmat losów Maud Watts, przeciętnej pracownicy pralni we Wschodnim Londynie, w której haruje od 7. roku życia, by móc utrzymać swoją rodzinę. Maud wydaje się wieść wraz z mężem i kilkuletnim synkiem skromne, ale dość spokojne i szczęśliwe życie. Robotnica nie widzi początkowo nic złego w patriarchalnych zasadach rządzących jej światem. Jest posłuszna mężowi, który z kolei co wieczór saltuje przed portretem króla jako ojca Imperium. Tradycyjny, paternalistyczny ład społeczny ma się więc doskonale. Do czasu. Sytuacja zmienia się, gdy na scenę wkraczają sufrażystki prowadzące agitację

wśród pracowników manufaktury. Ich żądania i krytyka panujących stosunków dają impuls do namysłu, a nastawienie bohaterki zarówno do obowiązującego porządku społecznego, jak i do siebie samej zaczyna ewoluować.

Na podstawie: <https://kulturaliberalna.pl/2015/12/08/anatomia-kobiecego-radykalizmu-recenzja-filmu->
[...]

[https://www.superprof.pl/blog/wp-content/uploads/2021/01/\[...\]-w-londynie-znaki.jpg](https://www.superprof.pl/blog/wp-content/uploads/2021/01/[...]-w-londynie-znaki.jpg)

Napis na plakatach: VOTES FOR WOMEN – PRAWO GŁOSU DLA KOBIET

Zadanie 24. (0–3)	pkt
--------------------------	------------

Dopisz poprawne wyjaśnienia do użytych w powyższym tekście pojęć.

	Użyte w tekście pojęcie	Wyjaśnienie
24.1.	<i>emancypacja</i>	
24.2.	<i>patriarchalne zasady</i>	
24.3.	<i>manufaktura</i>	

Zadanie 25.1. (0–1)	pkt
----------------------------	------------

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Z tekstu wynika, że mąż głównej bohaterki filmu *co wieczór salutuje przed portretem*

- A. Franciszka Józefa I.
- B. Jerzego V.
- C. Napoleona III.
- D. Wilhelma II.

Zadanie 25.2. (0–1)

pkt

Rozstrzygnij, czy tekst i ilustracja nawiązują do dziejów tego samego ruchu społecznego. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do treści obu źródeł.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Ilustracje i tekst do zadań 26. i 27.

Na podstawie: *Atlas historii Polski*, red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, Warszawa 2024, s. 88, 123.

Na przełomie wieków występowała tutaj stagnacja gospodarcza. Rolnictwo było zacofane i nie miało szans na rozwój, gdyż ani polscy ziemianie ani zaborcy nie byli zainteresowani jego modernizacją. Chłopi zaś nie mieli takich możliwości. Ludność chłopska z przeludnionych wsi, którym doskwierała przysłowiowa nędza, ratowała się emigracją, a pozostawionych krewnych wspomagała zarobionymi na obczyźnie pieniędzmi. Nie było też warunków do rozwoju kwitnącego od dawna w Europie Zachodniej przemysłu. Rozwijał się jedynie przemysł naftowy, ale nie miał on wpływu na poprawę życia gospodarczego całej prowincji.

Na podstawie: *Historia Polski. Atlas ilustrowany*, red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, Warszawa 2018, s. 122.

Zadanie 26.1. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Rozstrzygnij, czy zaprezentowane obrazy z końca XIX w. powstały W TYM SAMYM ZABORZE, którego ówczesną sytuację charakteryzuje przytoczony tekst. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do nazwy właściwego zaboru oraz treści tekstu i obu obrazów.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 26.2. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Podaj imię i nazwisko autora zaprezentowanych obrazów.

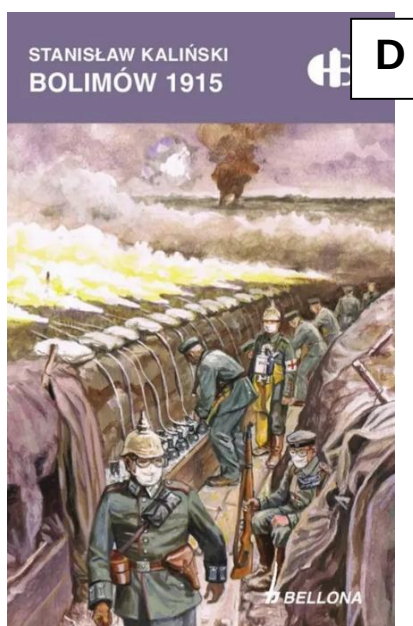
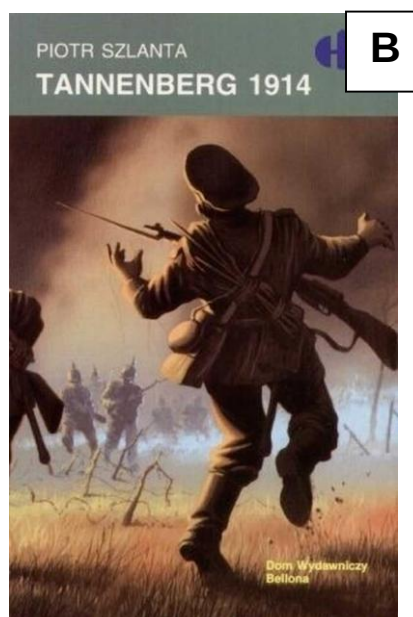
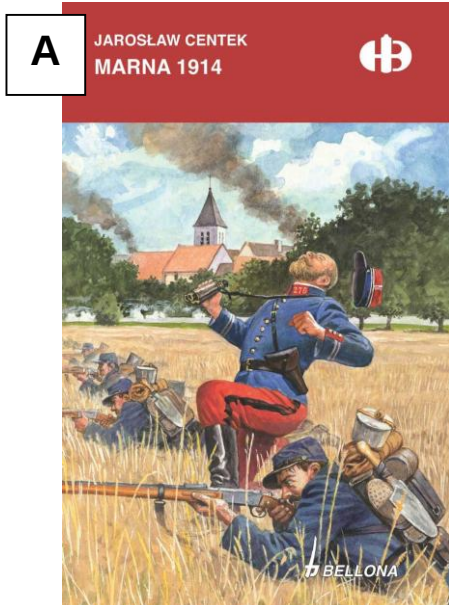
.....

Zadanie 27. (0–1)	pkt
--------------------------	-----

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Z tekstu wynika, że opis dotyczy sytuacji chłopów w jednym z zaborów przed uwłaszczeniem.	P	F
2.	Jednym z głównych ośrodków polskiej <i>emigracji na obczyźnie</i> , o której mowa w tekście, stało się Chicago.	P	F

Ilustracje i teksty do zadań 28. i 29.

Na podstawie:

<https://www.bellona.pl/wp-content/uploads/marna-1914.jpg>

<https://www.bellona.pl/wp-content/uploads/tannenberg-1914.jpg>

<https://www.bellona.pl/wp-content/uploads/gorlice-1915.jpg>

<https://publio.pl/files/product/big/c4/3c/05/942752-bolimow-1915-stanislaw-kalinski-1.webp?v=2586084>

Tekst I

O świcie 2 maja żołnierze Niemiec i Austro-Węgier rozpoczęli natarcie, które zapoczątkowało nową serię klęsk wojsk rosyjskich. Były one jednak bardziej brzemienne w skutki niż te z jesieni poprzedniego roku. Odwrót rosyjskiej 3. Armii wprowadził w ruch cały front, od Bałtyku po Karpaty. O ile jeszcze wczesną wiosną rosyjskie Naczelne Dowództwo przygotowywało swoje wojska do wtargnięcia na Nizinę Węgierską i analizowało możliwości przeniesienia działań na tereny Rzeszy, to

jesienią z trudem utrzymywało spoistość frontu opartego o Dźwinę, przebiegającego przez miejscowości: Baranowicze, Pińsk i Tarnopol.

Na podstawie: M. Klimecki, [...], Warszawa 2009, s. 5.

Tekst II

W styczniu naczelne dowództwo postanowiło przeprowadzić atak chemiczny, mający przetestować nowy rodzaj broni, w pasie działania niemieckiej 9. Armii. Sprzyjały temu wysunięte na wschód w porównaniu do sąsiadów pozycje tej formacji i wiatry wiejące z reguły właśnie w kierunku wschodnim. Natarcie rozpoczęło po trzygodzinnym przygotowaniu artyleryjskim ze strony około 100 baterii. Okazało się, że ostrzał chemiczny z wykorzystaniem 18 tys. pocisków gazowych nie przyniósł spodziewanych skutków. Bromek ksylitu, który wypełniał pociski, w niskich temperaturach nie rozprężał się właściwie, a poza tym pociski grzęzły w głębokim śniegu. Nawet jeśli doszło do eksplozji, to kontakt ze śniegiem utrudniał parowanie gazu.

Na podstawie: <https://dzieje.pl/artykulyhistoryczne/>[...]

Tekst III

Bitwa została określona przez Niemców jako rewanż za Grunwald. Jak dowodzili niemieccy propagandyści, wówczas niemieccy rycerze ze Słowianami przegrali, zaś u progu I wojny światowej w końcu odnieśli zwycięstwo. Porównanie bitwy do Grunwaldu nie jest precyzyjne przede wszystkim dlatego, iż pod Grunwaldem Niemców zmiażdżyły polskie i litewskie wojska, zaś tym razem stroną przegraną wcale nie byli Polacy. Najważniejszy był jednak propagandowy wymiar zwycięstwa nad „słowiańskim wrogiem”. Była to największa niemiecka wygrana na tym froncie w trakcie całej I wojny światowej. Niemcy odnieśli zwycięstwo dzięki swoim dwóm świetnym dowódcom: Paulowi von Hindenburgowi i Erichowi Ludendorffowi.

Na podstawie: [https://historia.dorzeczy.pl/pierwsza-wojna-swiatowa/475614/bitwa-pod-\[...\]rewanz-za-grunwald-przyczyny-front-...](https://historia.dorzeczy.pl/pierwsza-wojna-swiatowa/475614/bitwa-pod-[...]rewanz-za-grunwald-przyczyny-front-...).html

Zadanie 28. (0–3)	pkt
--------------------------	------------

Każdemu tekstowi (I–III) przyporządkuj właściwą literę (A–D), którą oznaczono stronę tytułową książki dotyczącej omówionej w danym tekście bitwy. W każdym wierszu tabeli zaznacz właściwą odpowiedź.

1.	Tekst I	A	B	C	D
2.	Tekst II	A	B	C	D
3.	Tekst III	A	B	C	D

Zadanie 29. (0–1)	pkt
--------------------------	-----

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Wszystkie teksty dotyczą bitew, które rozegrały się na froncie wschodnim I wojny światowej.	P	F
2.	Wszystkie ilustracje dotyczą bitew zwycięskich dla państw centralnych.	P	F

Ilustracja i teksty do zadań 30. i 31.

Na podstawie: <https://www.amazon.pl/propaganda-%C5%9Bwiatowej-Reprodukcja-styluvintage-gramaturze/dp/B00NJEDHV8>

Tekst I

6 sierpnia, kilkanaście godzin po okrągłej, 50. rocznicy stracenia na stokach warszawskiej Cytadeli ostatniego dyktatora Powstania, młodzi żołnierze ruszyli o świcie z Oleandrów znowu walczyć o wolną Polskę. Szli w szarych mundurach, uzbrojeni w austriackie karabiny Mannlicher i 105 nabojów „na głowę”. Do 9.45 rano doszli do granicy zaboru rosyjskiego pod Michałowicami, obalili słupy graniczne dzielące Polskę.

Na podstawie: J. Wieliczka-Szarkowa, *Żołnierze Niepodległości 1914–1918*, Kraków 2013, s. 14.

Tekst II

„Dawno już wydałem rozkaz POW, by nie robili rekrutacji do Legionów, a tylko do tajnej organizacji. Niemcy będą chcieli kosztem naszym robić jakieś umowy z Rosją. Im prędzej przegrają wojnę, tym lepiej” – mówił Piłsudski do oficerów legionowych 2 lipca w Hotelu Bruehla w Warszawie. Większość żołnierzy posłuchała wezwania Komendanta. Przeciwnie postąpiło ok. 60 oficerów i 1250 żołnierzy w większości służących w II Brygadzie dowodzonej przez gen. Józefa Hallera.

Na podstawie: *niepodlegla.dzieje.pl*

Zadanie 30.1. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Rozstrzygnij, który z tekstów – I czy II – ukazuje wydarzenia chronologicznie wcześniejsze. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu źródeł.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 30.2. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Podaj pełną nazwę organizacji określonej w Tekście II skrótem POW.

.....

Zadanie 30.3. (0–1)	pkt
----------------------------	-----

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych oraz ją uzasadnij.

Zaprezentowana na ilustracji ulotka z czasów I wojny światowej mogła powstać NAJWCZEŚNIEJ w roku

- A. 1914
- B. 1915
- C. 1916
- D. 1917

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Zadanie 31. (0–2)	pkt
--------------------------	-----

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Wspomniany w tekście I <i>ostatni dyktator Powstania</i> to Ludwik Mierosławski.	P	F
2.	Wspomniany w tekście II generał to późniejszy dowódca Armii Błękitnej we Francji.	P	F
3.	Zaprezentowana ulotka zachęcała do wstępowania do wymienionych w tekście II <i>Legionów</i> .	P	F

Brudnopis